1831. No. 55.

LEEUWARDER COURANT



DINGSDAG den 12 JULIJ.

Bij deze Courant wordt uitgegeven het Verslag van den Heere Gouverneur dezer Provincie, uitgebragt in de Vergadering der Provinciale Staten, gehouden te Leeuwarden, op Dingsdag den 5 Julij 1831.

De Gouverneur van de provincie Vriesland brengt bij deze ter kennis van een iegelijk die daarbij belang mogt hebben, dat door Zijne Majesteit, bij Hoogstdeszelfs Besluit van den 24 Junij 1831, no. 85, tot Adjunct Houtvesters in het vierde jagtdistrict in de Provincie zijn benoemd en aangesteld, de heeren Mr. *N. van Heloma* en Mr. *H. W. de Blocq van Scheltinga*. *De Gouverneur*,

Leeuwarden, den 7 Julij 1831. VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT.

PUBLICATIE.

STADGENOOTEN!

Het is U allen bekend dat de eer, het geluk, de voorspoed en de onafhankelijkheid van ons dierbaar Vaderland in de tegenwoordige omstandigheden, van de ingezetenen opofferingen vorderen, ten einde onzen Koning in staat te stellen, om aan de plaatshebbende onderhandelingen, door eene ontzagverwekkende houding, kracht en nadruk bij te zetten.

Wij hebben mitsdien gemeend Ulieden te moeten aansporen en opwekken, ten einde algemeen deel te nemen aan de thans geopende *vrijwillige* geldleening, waarvoor worden afgegeven schuldbrieven rentende *zes* ten honderd, waarvan de aandeelen slechts met 95 ten 100 worden betaald, en waarin geringe sommen, zelfs tot *f* 100 afdalende worden aangenomen.

Het is een ieders belang om daarin deel te nemen, niet alleen om te voldoen aan den wensch van den Koning, welke niet dan bij noodzaak aan de *gedwongene* leening gevolg zal geven, maar ook om zich zelven, bij aldien deze laatste gedwongene leening moet doorgaan, voor groote schade te wachten.

Heden worden inschrijvings-biljetten voor de *vrijwillige* leening aan de huizen rondgebragt, welke binnen *acht* dagen zullen worden opgehaald, terwijl bovendien Registers van inschrijving bij den heer Agent van den Rijkskassier en ter Stads Secretarij voorhanden zijn.

Het is moeijelijk om aan een ieder bij deze publicatie genoegzame inlichting te geven en de voordeelen onder het oog te brengen, welke de vrijwillige leening in vergelijking met de schade der gedwongene leening aanbiedt, alsmede om hem, zoo na mogelijk, bekend te maken met de som, waar voor hij moet inschrijven, om zich vrij te waren van de *verpligte* geldleening, doch daaromtrent kan dagelijks, des morgens van 10 tot 2 uren ten Raadhuize inlichting worden gevraagd bij eene Commissie, die ook bijzonder benoemd en ingesteld is, ten einde den middelstand en de mingegoede ingezetenen de deelneming in de vrijwillige leening gemakkelijk te maken, dezelven daar door voor schade en kwade praktijken te bewaren en hen omtrent hunne ware belangen in te lichten, welke Commissie bestaat uit de Heeren:

THIJS FEENSTRA.	WILLEM HENDRIK SURINGAR.
PIER ZEPER.	MEINARDUS SIDERIUS DE WAL,
LODEWIJK FEIJENS.	en
Mr. WILLEM ALBARDA.	NOLLE JAN DIRKS.

Gemelde heeren maken tevens uit de Sub-Commissie voor de splitsingen, achtervolgens art. 15, 1ste gedeelte, en art. 18 der wet van den 28 Junij 1831 omtrent de vrijwillige en de *verpligte* leening, luidende als volgt:

Art. 15, 1e *ged.* „ Niemand zal ter zake van zijnen aanslag in deze leening, regt „ van verhaal hebben op derden, doch hij, aan wien bij Art. 7 en 9 der Wet van „ den 28 Junij 1822 (Staatsblad no. 15) *wegens de personele belasting*, zoodanig regt „ in het algemeen was toegestaan, zal, onverschillig of er al of niet overeenkomsten „ ten tegendeele *wegens de personele belasting* bestaan, binnen den termijn bij § 5 „ van Art. 14 bepaald, kunnen vorderen, dat, *in betrekking tot deze leening*, zijn „ aanslag in het personeel worde gesplitst tusschen hem en die medebruikers, huurders en gebruikers, welke op 1° Januarij 1831 deszelfs panden of gedeelten van „ dezelve in huur of gebruik hadden."

Art. 18. „ De Commissien van zetting zullen trachten, om bij het opmaken van het „ primitief Kohier de oorzaken, waar uit, volgens het bepaalde in art. 15 en 16, her„ belastingen zouden kunnen voortspruiten, zoo veel mogelijk weg te nemen, door „ het dadelijk bewerkstelligen der splitsingen en weglaten der oninbare posten," terwijl art. 7 en 9 der wet van den 28 Junij 1822 van navolgenden inhoud zijn:

Art. 7. „ De inwonende eigenaar of inwonende gebruiker eener woning, welke ge„ deelten van dezelve, kamers of vertrekken aan anderen verhuurt of afstaat, zal de „ belasting van de geheele woning verschuldigd zijn, behoudens zijn regt, om dezelve „ van de medebruikers, in evenredigheid van de belastbare huurwaarde hier gedeelten, „ kamers of vertrekken te verhalen, voor zoo ver bij de huurcontracten daar omtrent „ geene andere bepalingen mogten zijn of worden gemaakt."

Art. 9. „ Woonhuizen en gebouwen of gedeelten van dien, welke niet dan bij de „ maand of bij de week worden verhuurd, zullen worden beschouwd als door de eige„ naars of verhuurders, ofschoon uitwonende, zelve te worden gebruikt, en de be„ lasting door hen verschuldigd zijn, behoudens het regt om dezelve van de huurders „ of gebruikers te verhalen, alles op den voet hiervoren artikel 7 uitgedrukt."

Allen die in de termen dier wetsbepalingen vallen worden opgeroepen, om zich mede binnen *acht* dagen aan de genoemde Commissie ten Raadhuize, des morgens van 10 tot 2 uren, aan te melden, ten einde de noodige splitsing hunner aanslagen in eene eventuele *verpligte* geldleening, in tijds zal kunnen geschieden en daardoor voorgekomen, dat de volle aanslag voor het geheel op hunnen naam ten kohiere worde gebragt.

Wij mogen vertrouwen, dat gij gebruik zult maken van de opengestelde gelegenheid om raad en inlichting te erlangen, en U tot dat einde zult vervoegen, bij de Commissie, welke met de meeste bereidwilligheid gereed is U ten dienste te staan.

En ten einde zulks kome ter kennis van een ieder dien het aangaat, zal deze op de gebruikelijke wijze worden afgekondigd en daarenboven in de Leeuwarder Courant geplaatst. *Burgemeester en Wethouders der stad Leeuwarden*,

Leeuwarden, den 11 Julij 1831. THIJS FEENSTRA.

Ter ordonnantie van dezelven,

L. IJPEIJ.

PRUISSEN.

BERLIJN, *den* 2 *Julij*. Den 26 Junij is de graaf *Montebello*, jongste zoon van den Franschen maarschalk *Lannes*, in Warschau gekomen. Deze jongeling, die den togt der Fransche expeditie naar Algiers heeft mede gemaakt, heeft zich thans aan Polen gewijd en daags na zijne komst, der schatkist 30.000 franken voorgeschoten.

In een Poolsch dagblad wordt als een gerucht opgegeven, dat de Russen zich plotseling met hun leger naar Litthauen hebben gewend en de generaal *Creutz* deze beweging moet verbergen. Dien ten gevolge heeft de Polen door dat dagblad opgeroepen, om hen te vervolgen en over de Bug te trekken.

In Warschau is den 29 eene zamenzwering ten behoeve van de Russen ontdekt, hetgeen ten gevolge heeft gehad, dat een groot aantal personen, onder welke ook de generaals *Hurtig*, *Salacki*, *Jankowitz* en *Bukowski*, als deelhebbers aan dezelve, in verzekerde bewaring zijn genomen.

Volgens hetgeen daaromtrent in een berigt van de Poolsche grenzen gemeld wordt, zouden de zaamgezworenen het ontwerp hebben gekoesterd, om de Poolsche troepen, die door de jongste voordeelen der Russen ontmoedigd waren, tegen den opperbevelhebber op te ruijen en tot muiterij aan te sporen. Alsdan wilde men, met behulp de Russische krijgsgevangenen, het tuighuis in Warschau vermeesteren; die gevangenen wapenen, en door het afbreken van de brug over de Weichsel, den troepen in Praga den terugtogt naar Warschau afsnijden. Te gelijker tijd zouden de Russen over de Weichsel trekken en in het van troepen ontblootte Warschau dringen. — De zaamgezworenen hielden hunne bijeenkomsten bij zekeren *Lessel*, alwaar men hunne kas in beslag heeft genomen, in welke, zoo als verhaald werd, 3 millioenen roebels gevonden waren.

In Warschau had het ontdekken van die zamenzwering veel beweging veroorzaakt, en was een der beschuldigden niet dan met veel moeite uit de handen van de verwoede menigte gered.

FRANKRIJK.

PARIJS, *den* 4 *Julij*. Een hoogst gewigtig vraagstuk is op het punt van beslist te worden. De verkiezingen, welke morgen zullen aanvangen en overmorgen in een groot gedeelte des Rijks zullen zijn afgeloopen, zullen ons lot beslissen. De uitslag zal vrede of oorlog wezen: geluk of ongeluk voor de wereld.

Op dit oogenblik wordt ook de Belgische zaak behandeld, en al onze lieden van de partij der *verwoesting* (dit is de ware benaming) zijn op het punt van te zegevieren of te bukken. De beruchte republikeinen *Cavaignac*, *Guinard* en *Trélat* zijn van hier naar Brussel vertrokken, ten einde de Belgen in beweging te brengen tegen de voorstanders van Prins *Leopold*, en wel tijdig genoeg, om de opschudding naar Parijs te doen overslaan tegen den 14 Julij, den verjaardag van het vermeesteren der Bastille, of ten minste tegen den 27, 28 en 29 Julij, de verjaardagen van onze laatste omwenteling. Goede verkiezingen zullen echter tegen dat alles een toereikend bolwerk zijn, en, bij aldien de buitenlandsche staatkunde medewerkt, zullen wij zegevieren over al die onruststokers, welke de ware vijanden van het geluk der volken zijn.

Volgens ontvangene particuliere berigten uit Brussel, van den 2, is men thans bezig, om proclamatien, aan het Fransche volk gerigt, op te stellen. Eene tamelijk talrijke verzameling had zich naar de plaats der martelaars begeven, waar de Belgen begraven liggen, die in de gevechten van September gesneuveld zijn. Door de minderheid van het congres is een protest geteekend geworden, om alle voorstellen der Londensche conferentie, die tegen de constitutie strijden, te verwerpen en vooraf reeds elk besluit van onwaarde verklaard, dat deszelfs grenzen te buiten gaat.

De Belgische *Moniteur* tracht te bewijzen, dat de laatste voorslagen der conferentie veel van de protokollen verschillen en dezelve zich thans op het regte standpunt heeft geplaatst, door de rol van een bemiddelaar aan te nemen; het zijn thans geene wetten meer die door haar worden gegeven; maar *voorstellen* van een traktaat van vrede, en verklaart zelve hare onbevoegdheid in handelen voor het vervolg, daar zij slechts hare goede diensten aanbiedt, wanneer die vrijwillig door de beide partijen gevraagd worden. Een der beide partijen behoeft zich dus slechts te onthouden om de bemiddeling der conferentie in te roepen, om hare onmagt ten toon te stellen.

Heden spreekt men weder van eene verandering in het ministerie en zou *Casimir Périer* zegepralen en *Soult* door den generaal *Clausel* en *Sebastiani* door den heer *de Saint Aulaire* vervangen worden, terwijl daarentegen de maarschalk *Soult* zich van den heer *Périer* zou willen ontslaan, om zich als eersten minister in zijne plaats te stellen. De maarschalk *Soult* zou zich met eenige leden van de linkerzijde willen vereenigen, waaronder de heer *Odilon-Barnot*. De heer *Périer* zou zich ook wel met den maarschalk *Soult* willen verstaan, maar de generaal *Sebastiani* en de heeren *d'Argout* en *Montalivet* willen verwijderen, en die door de heeren *Molé*, *Bertin-de-vaux* en een derden persoon doen vervangen, wiens naam niet genoemd wordt.

De Koning wankelt besluiteloos tusschen deze partijen, en schijnt, alvorens te besluiten, de meerderheid der aanstaande kamers te willen leeren kennen; maar er worden gewigtige gebeurtenissen van buiten voorbereid; de maand Julij is warm; men vreest de verjaringen.

De organisatie der nationale garde, in 38000 gemeenten van Frankrijk, wordt met den meesten ijver voortgezet. 8,000,000 burgers zijn verdeeld in werkelijk dienstdoenden, en reserven, waardoor de geheele mannelijke bevolking van het rijk deszelfs bestemming bekomen heeft.

Op het oogenblik dat de organisatie der nationale garde zich overal ontwikkelt, heeft de president der ministers eene nieuwe uitdeeling van wapenen bevolen en is er besloten, dat deze over al de departementen zou bestaan uit 100,000 geweren en 50,000 sabels.

NEDERLANDEN.

BRUSSEL, *den* 7 *Julij*. De generaal *le Hardij de Beaulieu*, zijn zoon, officier bij de marine en de baron *Alfred d'Armagnac*, zijn gisteren in hechtenis genomen en naar les Petits Carmes overgebragt. Alle drie zijn leden der nationale associatie. Wij zullen weldra onderrigt zijn van de reden van eenen maatregel, die in verband moet staan met de arrestatie der 18 personen, waarvan te voren melding gemaakt was.

BREDA, *den* 7 *Junij*. Morgen worden de gekampeerde bataillons gedeeltelijk door andere vervangen. De grenadiers begeven zich vooreerst naar Ginneken en Chaam; het bataillon schutterij Gelderland, onder bevel van den majoor *Schimmelpennink*, gaat naar Hilvarenbeek; N. Holland, majoor *Rutgers*, naar Gilzen; 's Gravenhage, naar Bavel; Gelderland, majoor *van Rechteren*, naar Goirle, en de twee bataillons Rotterdam gaan naar Tilburg.

Het kamp zal alsdan betrokken worden door 10 bataillons staande armee en 1 bataillon schutterij, van de Zuid-Hollandsche afdeeling.

Gisteren in den namiddag hebben de gekampeerde troepen, waarbij het korps jagers van *van Dam* en twee batterijen veld-artillerie gevoegd waren, eenige groote manoeuvres voor Z. K. H. Prins *Frederik* uitgevoerd. De aldaar vereenigde troepen werden door den generaal *van Geen* gecommandeerd.

'S HERTOGENBOSCH, *den* 7 *Julij*. Gisteren is andermaal alhier afgekondigd, dat zich des daags niet meer dan vijf, en des nachts niet meer dan drie personen op straat binnen deze vesting mogen vereenigen. Daar alhier eene onafgebrokene rust en kalmte blijft heerschen, schijnt deze afkondiging alleen als eene herinnering te kunnen worden aangemerkt aan de bestaande verordeningen voor deze in staat van beleg verklaarde vesting.

De troepen, in onze nabijheid gestationeerd, bevinden zich nog in hunne vorige standplaats.

Berigten van de Pruissische grenzen, van den 5 dezer, melden de navolgende bijzonderheden: „ Lieden dezer dagen uit Brussel en Luik gekomen, verhalen, dat in laatstgenoemde stad allerhande pogingen worden aangewend, om de menigte ter zake der nieuwe voorstellen in beweging te brengen, en om des noods Luikenaren naar Brussel te doen trekken, ten einde aan de associatie de behulpzame hand te bieden, in het bedwingen van het kongres en den Regent.

„ Naar men verzekert, stroopt weder eenig gewapend gemeen uit Luik in de nabijheid van Maastricht.

'S GRAVENHAGE, *den* 9 *Julij*. Een vaartuig met meubelen van het paleis te Brussel afkomstig, is Zaturdag door de voor Beurth gestationeerde boot aangehouden. Hetzelve was naar hier bestemd; de meubelen zijn in het entrepot, in de mattenstraat te Antwerpen opgelegd.

In de zitting van het Brusselsche congres, van den 4 dezer, waren, onder de ingekomen Petitien, met welker voorlezing het congres deszelfs zittingen gewoonlijk begint, er drie waarin men zich tegen de aanneming der preliminaire artikelen verklaarde, doch omtrent een derzelve, van Leuven gekomen, werd, na eenige discussien, door de meerderheid besloten om het, als te laat ingekomen, niet te lezen.

De beraadslagingen daarna over gezegde preliminaire artikelen voortgezet zijnde, voerden het eerst het woord de heeren *Robiano* en *Rodenbach*, die er zich in eene vrij lange redevoering ten sterksten tegen verklaarden, en zelfs te kennen gaven, tegen alle protokollen en schikkingen te zijn, die niet gewapenderhand zouden getroffen worden. Nagenoeg in dien zelfden geest, maar met meer bezadigdheid, spraken de heeren *Fallon*, *d'Huart*, *Pelichy* en *Franchman*. Daarentegen lieten zich de heeren *de Beaucarme*, *Nothomb*, *Séron*, *d'Aerschot*, *de Gerlache*, *Duval de Beaulieu* en *van Meeuwen* deels voor eene onbedingde, deels voor eene voorwaardelijke aanneming hooren. Opmerkelijk was vooral hetgeen, bij deze gelegenheid, de heeren *Nothomb* en *d'Aerschot* aanvoerden. De eerstgenoemde, zelf een Luxemburger, betuigde een onbepaald vertrouwen in de veerkracht van Prins *Leopold* te stellen, en van diens tusschenkomst bij aanneming der preliminairen de gunstigste beslissing omtrent Luxemburg en Limburg te verwachten; overigens moest, volgens hem, de nieuwe staat gegrondvest worden op verdragen en niet op het regt van opstand. De andere, als lid der deputatie, meende te mogen verzekeren, dat Belgie tot de aanneming der preliminaire artikelen genoodzaakt was, want dat eene verwerping derzelven, of de inlijving van Belgie in Frankrijk, of eene verdeeling van hetzelve ten gevolg hebben zou; hij meende te meer tot de aanneming te moeten aanraden, naardien hij de overtuiging had dat gezegde preliminaire artikelen het *ultimatum* der conferentie voor de beide partijen uitmaakten, en het congres, door eene verwerping derzelven, voor al de rampen, welke Belgie bedreigden, verantwoordelijk zou zijn. Ten laatsten verzocht de minister *Lebeau* het woord, doch daar het reeds 5 ure was, werd de voortzetting der beraadslagingen tegen den volgenden dag verschoven.

In deszelfs zitting, van den 5 dezer heeft, in het congres, het eerst het woord gevoerd de minister *Lebeau*, wiens redevoering meer dan derde half uur geduurd, de aandacht van het congres en van de toehoorders op de hoogste ten sterkste

den, welke Belgie hunne goede diensten aanboden, er drie leden van het Duitsche bondgenootschap zijn, te weten: Engeland (voor Hanover), Oostenrijk en Pruissen; en zou men kunnen vooronderstellen, dat Engeland, deszelfs pogingen kunnende te werk stellen om Luxemburg aan den Koning der Belgen te bezorgen, aan den Koning, welken de Belgen in Engeland gezocht hebben, de toegenegenheid des volks zoude gaan ontnemen door Luxemburg aan Koning *Willem* te geven. Wat prins *Leopold* betreft, deze vreesde, zoo als hij zeide, den oorlog niet, maar wilde geenen onregtvaardigen, geenen veroverings oorlog; die Prins vreesde zoo weinig den oorlog, dat hij de voorstellen der conferentie zou aannemen, ook wanneer Koning *Willem* die van de hand wees; hij had zelfs gezegd, dat het hem weinig aanging of de Koning van Holland die voorstellen aannam, maar dat hij van de Belgen verwachtte dat zij hem door hunne toetreding tot dezelven, het dubbele regt geven zouden om te onderhandelen of te oorlogen. De Prins wil de dus geenszins den vrede, tot wat prijs ook. Indien alzoo Belgie de voorstellen aanneemt, en de Koning van Holland, uit eenen geest van tegenspraak, die afwijst, dan moet hij oorlog voeren, en, vroeg de heer *Lebeau*, kan hij dat zonder dat hem daartoe de Staten Generaal subsidien inwilligen? Er was ook, zeide hij, gesproken van eene alliantie tusschen Holland en Duitschland; maar zoo weinig strookte die met den geest in Duitschland, dat een der voornaamste Duitsche dagbladen, de Augsburger *Algemeine Zeitung*, gezegd had, dat Duitschland beter zou doen met Luxemburg van Holland te koopen en aan Belgie te schenken dan eenen oorlog voor de belangen des Konings van Holland te voeren. „ Beraadslaagt vrijelijk," dit was, zeide hij, de taal van Prins *Leopold* geweest, en indien gij de voorstellen aanneemt, die u ontzaggelijke hulpbronnen aanbieden, dan kom ik in uw midden, dan voeg ik mijne pogingen bij die mijner nieuwe medeburgers, en voer des noods den oorlog met hen." Ten slotte zeide hij, dat hij drie maanden lang, welke hij nu in het ministerie geweest is, dagelijks naar Parijs en Londen geschreven had, met aandrang op eene zuivere en onvoorwaardelijke aanneming door den Prins; maar dat men hem met zoo vele gewigtige, op regt en rede gegronde redenen geantwoord had, dat hij daarop niet langer kon of mogt aandringen.

De redevoering van den heer *Lebeau* scheen eenen bijzonderen indruk op de leden der vergadering gemaakt te hebben. De heer *Claes*, van Leuven, drukte hem met zigtbare aandoening de hand, en de leden der meerderheid omringden hem om hem hunne goedkeuring te toonen.

Onderscheidene leden spraken daarop nog voor of tegen de aanneming, waarbij door den abt *de Foere* den grootsten lof aan de redevoering van den heer *Lebeau* toegezwaaid werd, terwijl de heer *Gendebien*, de oude, in eene lange redevoering die van den heer *Lebeau* trachtte te wederleggen, en, na een uur gesproken te hebben, wegens vermoeidheid, zich genoodzaakt zag het congres verlof te vragen om den volgenden dag zijne redevoering te mogen eindigen.

Er zijn thans in Belgie drie oppositie-partijen, welke zich schijnen vereenigd te hebben tot één doel, de omverwerping van het tegenwoordige gouvernement van Belgie en de weigering der door de conferentie voorgedragen preleminaire artikelen. Deze partijen trachten door het doen teekenen van protesten tegen die artikelen, door het inleveren van petitien bij het congres, door het zenden van deputatien aan den Regent, en zelfs door hier en daar opschuddingen te verwekken, hun oogmerk te bereiken; in Leuven moet het dezen roervinken, die stout op eene geheele verandering van het ministerie en op den oorlog aandringen, gelukt zijn om het volk, de burgerwacht en het garnizoen in beweging te brengen. Doch het gouvernement legt eene veerkracht aan den dag, waarop die woelingen afstuiten zullen. De luitenant-kolonel, plaatselijke kommandant van Leuven, die het protest tegen de aanneming der artikelen mede geteekend heeft, is dadelijk van zijnen post ontzet, en een ander in zijne plaats benoemd.

LEEUWARDEN, *den 12 Julij*. Den 10 dezer is door den chef der divisie den luitenant-generaal *Cort Heiligers*, te Veghel inspectie gehouden over het bataillon Friesche Schutters van den majoor *van Asbeck*, aldaar sedert eenige dagen gecantonneerd. Bij die gelegenheid heeft Z. EXC. deszelfs bijzondere goedkeuring te kennen gegeven, aan den schutter *Keimpe Jacobs van het Meer*, over het edelmoedig gedrag (waarvan wij in no. 49 onzer Courant gewagden), en denzelven een geschenk ter hand gesteld, tot erkentenis zijner onbekrompene goedwilligheid en belanglooze Vaderlandsliefde.

Bij Koninklijk besluit van den 22 der vorige maand, is de termijn, omtrent het inzenden van de voordragten tot de invoering van nieuwe plaatselijke belastingen, nogmaals met drie maanden, en alzoo tot den 30 September aanstaande, verlengd.

Bij besluit van Z. M. van den 6 dezer, zijn, tot wering van de in vreemde landen heerschende Cholera Morbus, vastgesteld de navolgende bepalingen:

„ Art. 1. De gouverneurs van al de aan zee gelegene provincien worden gelast, om: onverwijld, alle zoodanige maatregelen te beramen, te nemen of voor te dragen, als nader zullen kunnen strekken om, vooral ook door het krachtdadig toezigt over de stranden, voor te komen, dat iemand, daartoe onbevoegd zijnde, zich in aanraking stelle met gestrande goederen, personen of lijken.

„ 2. Gedurende den tijd dat de maatregelen van quarantaine in de zeehavens van den staat moeten worden in acht genomen, zal een iegelijk, die, daartoe onbevoegd zijnde, gestrande goederen, personen of lijken zal hebben aangeraakt, dadelijk in quarantaine worden gesteld, en, na daaruit te zijn ontslagen, gestraft worden volgens het bepaalde bij art. 1 der wet van den 6 Maart 1818 (Staatsblad no. 12).

„ 3. Het departement van binnenlandsche zaken zal de gouverneurs in de provincien aanschrijven, om bijzonder zorg te dragen, dat de bovengemelde bepalingen, op de meest gepaste wijze, door de gemeente-besturen, ter kennis van al hunne ingezetenen worden gebragt.

Van Archangel wordt van den 17 Junij gemeld, dat aldaar de *Cholera morbus* eenigzins aan het afnemen was en men hoop had weldra geheel van dezelve bevrijd te zullen worden; ofschoon het handelsverkeer niet gestaakt was, werd echter door de veiligheidsmaatregelen eene zeer merkbare vertraging in alles, wat tot de ontvangst of verzending van goederen betrekking heeft, te weeg gebragt. — Brieven van Riga van den 27 dito berigten de voortdurende vermindering der Cholera aldaar. — Volgens een brief van Libau van den 24 Junij, was aldaar niet alleen alles gezond, maar ook sedert vier weken niet een persoon overleden. — Van Elbing meldt men van den 27 Junij, dat men aldaar, zoo wel als te Pillau en verdere omstreken, zelfs tot in de rigting naar Dantzig, de beste gezondheid genoot en geen spoor der Cholera te ontdekken was; nog dien dag waren door den Hollandschen consul verscheiden gezondheidspassen uitgereikt. — Ook te Dantzig was de Cholera afnemende; tot den 27 dito waren aldaar 449 personen door dezelve aangetast, van deze 323 overleden, 59 hersteld en 67 nog ziek. — Te Kansö zullen voortaan alleen Zweedsche of naar Zweden bestemde schepen tot houding van quarantaine worden toegelaten. — De Deensche, Jutsche, Sleeswijksche en Holsteinsche kusten worden door kleine oorlogs- en tolvaartuigen ten strengste bewaakt, ten einde alle verboden gemeenschap met schepen, uit verdachte of besmette plaatsen, te weren. Te Aalburg was een van Riga gekomen schip naar Christiansand verwezen. — Ook van de Wezer waren den 28 Junij op nieuw twee schepen naar Christiansand verzeild.

Het schip de Hoop, kapt. *J. Brugge*, bij deszelfs vertrek van Amsterdam naar Duinkerken, door de politie aangehouden, (zie no. 52) is, na dat bij naauwkeurig onderzoek was gebleken, dat geen buskruid, voor Ostende bestemd, in hetzelve geladen was, ontslagen geworden, en ook den kapt. weder op vrije voeten gesteld; dien ten gevolge heeft hetzelve den 8 Julij de reis hervat.

, Getrouwd:
H. MEINESZ, *Controleur van 's Rijks Belastingen enz. te Bergum*, en
S. VENING.
LEEUWARDEN, den 8 Julij 1831.

, Heden verloste voorspoedig van eene welgeschapene DOCHTER, TRIJNTJE T. WALSTRA, geliefde Echtgenoot van A. TEN CATE, Bz.
SNEEK, den 28 Junij 1831.

, Heden verloste van eenen welgeschapen ZOON, MARIA TERWISSCHA VAN SCHELTINGA, geliefde Echtgenoot van W. OVERMEER.
MAKKUM, den 30 Junij 1831.

LEEUWARDEN, den 1 Julij 1831. Heden morgen verloste zeer voorspoedig van eene welgeschapene DOCHTER, ANTJE JACOBUS RADERSMA, geliefde Huisvrouw van J. G. KUIPERS.

, Heden verloste van eenen welgeschapen ZOON, P. E. BRAKENHOFF, geliefde Echtgenoot van J. J. SEIDEL, Lz.
LEEUWARDEN, den 5 Julij 1831.

, Heden beviel voorspoedig van eene welgeschapene DOCHTER, M. HOGENBRUGH, geliefde Echtgenoot van P. RISSELADA.
SNEEK, den 7 Julij 1831.

, Heden morgen verloste voorspoedig van eene welgeschapene DOCHTER, JANTJE JANS IJBES, geliefde Huisvrouw van GERRIT JANS FEENSTRA.
LEEUWARDEN, den 9 Julij 1831.
Deze dient tot kennisgeving aan Familie, Vrienden en Bekenden, zoo wel binnen als buiten de Stad.

, In mijne treurige omstandigheid over het smartelijk verlies mijner geliefde Huisvrouw, trof mij heden op nieuw eene gevoelige slag, daar het den wijzen Albestuurder behaagde, ook mijn geliefd Zoontje JAN, het jongste mijner twee lievelingen, in den ouderdom van ruim zeven maanden, door den dood van mij weg te nemen; — slechts drie weken mogt het zijne dierbare moeder overleven. H. MOLENAAR.
LEEUWARDEN, den 4 Julij 1831.

, Heden morgen overleed aan de gevolgen eener zenuw zinking ziekte, mijn geliefde Echtgenoot JENTJE AUKES BREEUWSMA, in den ouderdom van bijna 34 jaren; mij nalatende 2 Kindertjes, welke hun verlies nog niet kunnen beseffen.
SCHARNEGOUTUM, den 29 Junij 1831. ANTJE W. TERPSTRA, Weduwe J. A. BREEUWSMA.
Strekkende dit tot bekendmaking aan Vrienden en Bekenden.

, Heden morgen ten drie ure overleed in den ouderdom van ruim 65 jaren, onze geliefde Moeder C. A. MULLER, Weduwe wijlen den Oud Kamerbewaarder EGBERTUS TULLENERS.
H. C. TULLENERS,
LEEUWARDEN, den 5 Julij 1831. A. TULLENERS, geb. NAUTA.

, Ons jongste Dochtertje, CATHARINA HENDERIKA, twintig weken oud, is dezen morgen tot onze droefheid overleden.
J. A. RUEL ENGELMAN.
GROUW, den 6 Julij 1831. H. RUEL ENGELMAN, Geb. MULDER.
Familie en Vrienden gelieven deze voor communicatie aan te nemen.

SNEEK, den 10 Julij 1831. Heden morgen ontsliep zeer zacht, ons jongste Zoontje, OKKO REINTS, in den ouderdom van ruim ¾ jaar.
P. JOLING, Oz.
J. JOLING, Geb. BAARS.

Prijzen der Granen te Leeuwarden, Vrijdag den 8 Julij 1831:
De In- en Uitlandsche Rogge en Tarwe: Rogge *f* 211 : 50 het Last. — Tarwe *f* 11 : 66 de Mudde.
De Boter *f* 27 : 00 à *f* 28 : 50. Kaas *f* 16 à *f* 19.

PRIJSCOURANT DER EFFECTEN.
AMSTERDAM, DEN 9 JULIJ 1831.

			Gebl.
Werkelijke Schuld 2½ pct.	37	37¼	37½
Uitgestelde dito	11/16	13/16	23/32
Kansbiljetten .... *f*	13¼	13¾	13½
Amort. Sijndicaat 4½ pct.	60¾	61½	61¼
———— 3½ „	50¾	51¼	51
Oorlogs-Lasten ... 5 „	72¼	73	72¾
Anticipatie - Billetten.....	97	98	97½
Renversalen............	14½	15¼	14¾
Negotiatie 42/m.. 6 pct.	80¼	81	80¾
Schatkistbilletten 1000...	83¼	84¼	83½
———— 100...		91	93¼
———— 50...		93¼	94¼
Handel-Maatsch... 4½ „			
TiersCs.op21Aug. 3 „	57¾	59¼	59
Gec. Ann. op Aug. 3 „			
Napels, aldaar ged. 5 „	64¼	64½	64⅜

			Gebl.
Dito te Lond. dito 5 pct.			
Perp. Spanje, Am. 5 „	42¾	43¼	43⅛
Dito dito, Parijs 5 „			
Obl. dito te P.enL. 5 „	9½	10	9¾
Coupons dito..........			
Oblig.Weenerbank 5 pct.			
Dito dito... 4 „			
Weener Obl. Met. 5 „			
Dito Rusland.... 5 „	88	88½	88¼
Dito A°. 1828 enz. 5 „	88	88½	88¼
Rusl. Ins.op't Grb. 6 „	53¾	53½	53½
Dito Certific.dito. 6 „			
Dito dito te Hamb. 5 „			
Dito dito te Lond. 5 „			
Obl. Denem. te L. 3 „			
Brazilie .... 5 „			

In de op den 10 dezer uitgegevene Buitengewone Courant, staat in de eerste kolom, 10de regel van boven, onafhankelijke eer, gelijk en, *lees* (onafhankelijkheid, de eer, het geluk en de)

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER STAD HARLINGEN, gedenken op Woensdag den 20 Junij 1831, des namiddags ten *vijf ure*, op het Stadshuis, in het openbaar, aan den *minstaannemende te besteden:*

Het *schoonmaken, gedeeltelijk verwisselen,* en *verders het herstellen* van al de *Sas-, Vloed-* en *Ebdeuren* der *Binnen-* en *Buitensluizen* in deze Stad, met *bijlevering* der *Materialen* en *Gereedschappen.*

De Voorwaarden kunnen van nu af aan ter Stads Secretarij worden gelezen, terwijl acht dagen te voren aanwijzing in loco zal worden gedaan, door den Stedelijken *Architect* bij wien intusschen informatien zijn te bekomen.

Harlingen, den 8 Julij 1831. *Burgemeester en Wethouders voornoemd,*
D. C. ZIJLSTRA.
Ter ordonnantie van dezelven,
K. BLOK.

BESTEDING VAN HEIWERK.

HET DIJKSBESTUUR DER CONTRIBUTIE HET NIEUW-BILDT, presenteert publiek, den minstaannemenden te besteden: De *reparatien* van twee perceelen HEIWERK, in het Hok en het Streksche Paalwerk, aan den Dijk, beide bij de Pol, nabij de Zwartehaan, ter lengte van ongeveer 250 el.

Wie hieraan gading maken, vervoegen zich op Donderdag den 14 Julij 1831, des namiddags ten twee ure, ten Strandhuize der Contributie het Nieuw Bildt, alwaar de Condition zullen worden voorgelezen, die inmiddels bij den ondergeteekende zijn te vernemen; terwijl tevens aanwijzing en inlichtingen te bekomen zijn bij den Strandmeester van gedachte Contributie. *Het Dijksbestuur voornoemd,*
Sint Anna Parochie, Namens Hetzelve,
den 7 Julij 1831. W. VAN DEN BERG, *Secretaris.*

AANBESTEDING.

DE ARMVOOGDEN van den dorpe Hallum, als daartoe geautoriseerd, gedenken in het openbaar bij den minstaannemende en onder nadere approbatie, door een bevoegd ambtenaar, publiek aan te besteden, op Maandag den 25 Julij e. k.: Het *maken* van een NIEUW ARMENHUIS aldaar, en zulks met alle daartoe benoodigde Materialen en Arbeidsloonen; zullende het Bestek en Teekeningen van heden af ter lezing en inzage liggen ten huize van den Kastelein G. A. KROL, aldaar, en nadere informatien te bekomen zijn bij J. J. STIENSTRA, mede aldaar.

LEES HIER.

MEN zal op Zaturdag den 16 Julij 1831, des middags ten 12 ure precies, in de herberg het Hof van Holland, bij de Franekerpoort te Harlingen, publiek aanbesteden: Het *Bouwen* eener geheel nieuwe SCHUUR en het weder *Aanbouwen* van de KEUKEN en van het VOORHUIS, de GANG, de TJENPLAATS en zoo voort, voor de onlangs afgebrande Schuur met annexen, op de Zathe onder Herbaijum, bij *Sijbren Douwes van der Stag* bewoond en gebruikt, met de leverantie der daartoe benoodigde Materialen. Het bestek kan worden gelezen aan voorschrevene Herberg en nadere informatie bekomen ten Kantore van de Heeren BAREND VISSER EN ZOON, te Harlingen.

Onderlinge Brandwaarborg-Maatschappij te Woudsend.

AAN de daarbij belanghebbende Deelgenooten, wordt verwittigd, dat, de Inschrijving voor het gewonnen Hooi, ingaat den 12 Julij, en open staat tot 30 September. 's Vrijdags voormiddags zal *S. Sinnema* ten dien einde vaceren te Leeuwarden, bij *Vriesema*, op de Koemarkt; bij de Correspondenten is daartoe dagelijks gelegenheid.
A. H. TROMP, *Direc. Boekhouder.*

HENDR. BROUWER & ZOON, vaceren den 14 Julij 1831, en vervolgens Maandags, Dingsdags, Donderdags en Vrijdags, op de gewone uren, tot betaling van COUPONS W. S., verschenen 1 Julij 1831, Kantore Wed. H. F. TJEENK, C. S., te Amsterdam.

DE ondergeteekende waarschuwt een ieder, om op zijn naam niets te borgen of af te geven, of eenige betaling te doen, zonder zijn mondelijken of schriftelijken last, als zullende zulks door hem niet erkend worden. A. ARZONI.
Leeuwarden, den 6 Julij 1831.

GROOT ENGELSCH MAGAZIJN.

FRIEDERICH EN COMP., van Rotterdam, berigten hunne begunstigers, dat zij alhier zijn uitgepakt bij den Heer J. D. LEICKERING, op de Berlikumermarkt, met een groot assortiment NIEUWIGHEDEN, waaronder een aanzienlijke voorraad fijn geslepen *Kristalwerk*, *Lampen*, *pleeten* en *schildpadden Goederen*, *Staalwerk*, *fijne* en *ordinaire Engelsche Tafelmessen*, *Zeepen*, *Parfumerien*, *Odeurs*, *Galanterien*, *Kramerijen* en *Zilverwerk*, *enz.*, *enz.* Zij verkoopen alhier tot zeer lage prijzen, en Heeren Kooplieden wordt bij partijen een aanzienlijk rabat toegestaan.
NB. Blijven maar voor een korten tijd.

HARDDRAVERIJ.

DE HARDDRAVERIJ te *Onderdendam*, welke door het regenachtig weêr heeft moeten worden uitgesteld, staat nu, en in allen geval, te worden gehouden op Zaturdag den 23 Julij 1831. Geene Paarden worden toegelaten, dan die tot genoegen van de Directie zijn, en den prijs van *tien tienguldenstukken* hier nog niet hebben gewonnen. De aanteekening van Paarden geschiedt des namiddags vóór een uur, bij TILLEMA, in het Zijlvesterhuis, terwijl de Wedloop precies ten drie ure zal beginnen.

)o( )o( )o(EEN BAKKERSKNECHT, zijn werk geheel of ten deele verstaande, kan direkt werk bekomen bij A. T. v. D. HERBERG, Mr. Bakker, te Ee.

)o( )o( )o(TEGEN November eerstkomende wordt gevraagd een APOTHEKERSBEDIENDE, voorzien met bewijzen van kunde en goed gedrag. Adres met franco brieven aan *P. BROUWER, PKz.*, Apotheker te Leeuwarden.

Te LEEUWARDEN, bij P. KOUMANS SMEDING, bij de Hoeksterpoort, Letter K, no. 176.

VERSLAG

over den Staat en het Beheer van de Provincie Vriesland, uitgebragt door den Heere GOUVERNEUR in de Vergadering der Provinciale Staten, gehouden te Leeuwarden, op Dingsdag den 5 Julij 1831.

EDEL GROOT ACHTBARE HEEREN!

Wanneer wij het oog vestigen op den staat waarin zich ons Vaderland bevond, toen ik in het voorleden jaar van deze plaats tot UEd. Gr. Achtb. sprak; — de gebeurtenissen overdenken, welke sints dat tijdstip hebben plaats gehad, en de gevolgen gadeslaan, welke die gebeurtenissen hebben naar zich gesleept, dan opent zich een wijd veld van bespiegelingen om de oorzaken, loop, voortgang en gevolgen van eenen opstand gade te slaan, waarvan in de jaarboeken der nieuwere geschiedenis, naauwlijks een tweede voorbeeld staat aangeteekend.

Meent echter niet Ed. Gr. Achtb. Heeren, dat het mijn voornemen zij, mij in die bespiegelingen te verdiepen, hoe belangrijk en leerrijk dezelve onder anderen ook voor de Staatshuishoudkunde, zouden kunnen zijn, en uit dat oogpunt in deze Vergaderzaal, niet als geheel ongepast zouden te beschouwen zijn. Ik wil liever mij van beoordeelingen en gevolgtrekkingen zoo veel mogelijk onthoudende, de plaats gehad hebbende omstandigheden, slechts met een woord aanstippen, om UEdel Gr. Achtb. meer van nabij bekend te maken, met de gevolgen welke daaruit voor dit Gewest gesproten zijn, en dit zal ons overvloedige aanleiding geven, om de gehechtheid van Vrieslands Ingezetenen aan Vorst en Vaderland, en de geestdrift waarmede zij bezield zijn, om dit door daden en opofferingen te bewijzen, verdiende hulde te doen wedervaren.

Gij weet het Edel Gr. Achtb. Heeren, bij het scheiden onzer jongste gewone Vergadering, was het geheele Vaderland, oogenschijnelijk in rust en vrede, en schoon zich reeds sedert eenigen tijd sporen van ongenoegen in sommige der Zuidelijke Provincien, geopenbaard hadden, en aangevuurd wierden door de woelingen van velen, welke door het hoog opgeven van ingebeelde grieven, op eene meestal onbescheidene wijze voorgedragen, en door het inleveren van petitien, meestal voorzien van onderteekeningen met list verkregen, de volksmenigte in gisting trachtte te brengen, kon niets echter toen eene dadelijke uitbarsting van dat ongenoegen, hoe onredelijk, hoe onbillijk ook, doen vermoeden.

En hoe stak op dat tijdstip de geestgesteldheid, der inwoners van dit Gewest, boven dat der hiervoor bedoelden af?

Twee ongunstige jaren voor den Land- en Akkerbouw waren vooraf gegaan, de weersgesteldheid baarde zorg voor het loopende, men hoorde echter geene klagten, hoe zwaar de grondlasten ook drukken, en Vrieslands Ingezetenen, vol van vertrouwen op 's Konings wijs en voorzigtig Bestuur, hielden zich geheel af van alle bemoeijingen met berispingen van, of klagten over die maatregelen welke 's Rijks Bestuur in het belang van het algemeen, vermeende te moeten daarstellen, en toen het gerucht zekerheid verkreeg, dat de Koning dit Gewest met zijne hooge tegenwoordigheid zoude vereeren, was alles vreugde en vrolijkheid niet alleen, maar stemde zich een ieder om den Vorst, als Vader des Vaderlands te ontvangen en te vereeren.

Ik beroep mij op U allen die er getuigen van geweest zijn, of dit ook niet in de daad heeft plaats gehad; hoe ongekunsteld de vreugde en de uitdrukkingen van liefde en gehechtheid, aan het Koninklijk Huis zich bij alle gelegenheden lieten kennen, vooral ook toen onze geëerbiedigde Koning vergezeld van zijnen Heldhaftigen Zoon, en den Jongen Erfprins van Oranje midden door de zoo talrijk zaamgevloeide menigte heengingen, en hoe die bewijzen van liefde en trouw, met de grootste minzaamheid door den Koning en Hoogstdeszelfs Zoon en Kleinzoon ontvangen wierden; het was als of elk Ingezeten van dit Gewest, drie geslachten van het Huis van Oranje ziende, en zich met eerbied en hoogmoed herinnerende dat de Stamvader van het Koninklijk Huis, in *Vriesland* geboren is, en zijne wieg en bakermat hier ter stede gestaan heeft, vermeenden het regt te hebben, om de Koninklijke Gasten als Gewest- en Stadgenooten te begroeten; terwijl de Koning de opregtheid van die algemeene toegebragte hulde erkennende, daarin als afstammeling der Friso's een dubbel genoegen smaakte, en die uitdrukkingen van liefde en trouw op den waren prijs stelde.

Kort was het verblijf des Konings onder ons, en zoo hetzelve voor Zijne Majesteit eenige uitspanning van meer gewigtige werkzaamheden moge geweest zijn, wachtten Hoogstdenzelve welhaast zorgen en moeijelijkheden, van des te gevoeliger aard, naarmate dezelve alleen, aan de zwartste ondankbaarheid, en de trouwlooste handelingen toegeschreven moeten worden.

Naauwelijks had Zijne Majesteit deze Provincie verlaten, of de gebeurtenissen welke in een naburig Rijk hebben plaats gehad, wierden bekend; — ook voor den minst doorzigtige was het te voorzien, dat deze omstandigheden, meerder of minder invloed zouden uitoefenen op den geest der inwoners van de Zuidelijke Provincien, maar niemand was het te vermoeden, dat zonder eenige bijzondere aanleidende oorzaak, een Volk met 's Konings weldaden overladen, door 's Konings wijs Bestuur tot een' graad van welvaart en geluk opgevoerd, zoo als *Belgien*, nimmer te voren mogt ondervinden, zich op eens aan het wettig gezag van den Koning zoude onttrekken; en echter brak den 25 Augustus 1830 aan, en met haar de snoodste opstand, waarvan de geschiedenis melding maakt; opstand door meineed, trouweloosheid en ondankbaarheid gekenmerkt, door moord, plundering en verwoesting gevolgd, en waardoor, welke ook de eindelijke uitkomst zij, die anders zoo schoone Gewesten, gedurende eene reeks van jaren, de welvaart, voorspoed en het geluk zullen betreuren, die zij gedurende de vereeniging met de Noordelijke Gewesten, door de misleidingen van eenige onruststokers en volksmenners, te veel miskend en niet op waren prijs gesteld hebben.

Deze opstand, zoo onverwacht uitgebroken, moest tot maatregelen van verdediging en bescherming der Grenzen van de Noordelijke Provincien, tegen de plunderzieke aanvallen van deze opstandelingen, aanleiding geven, en na dat de meest misbare garnizoenen, waaronder ook dat van *Leeuwarden* behoorde, naar onze frontieren vertrokken waren, riep Zijne Majesteit bij proclamatie van den 6 October 1830, de Ingezetenen der getrouw gebleven Provincien tot eene vrijwillige Volkswapening op, en de stem des Konings was naauwelijks in *Vriesland* gehoord, of er vloeiden van alle zijden vrijwilligers toe, om voor Vorst en Vaderland te strijden.

Drie honderd twee en zestig van dezen wierden door mij, aan de Militaire autoriteiten overgegeven of opgezonden.

Onder die vrijwilligers bevinden er zich verscheidene, die door bijzondere personen, uit de Gemeenten zijn aangeboden, met of zonder uitrusting; terwijl sommige dier personen daarenboven ook nog de soldij voor eenen bepaalden tijd of gedurende de dienst die zij tijdelijk zouden verrigten, voor hunne rekening namen. — Van deze vrijwilligers werden successivelijk gedirigeerd.

Op de Afdeeling Grenadiers	23.
Op het Bataillon Jagers	130.
Op de 8ste Afdeeling	154.
Op de 10de Afdeeling	14.
Op de 18de Afdeeling	3.
Het Bataillon Artilleristen	38.

Bij dit getal vrijwilligers van het Leger bleef het niet alleen, ook bij de Militaire Autoriteiten, boden zich personen tot dienstneming voor korteren of langeren tijd aan.

Bij den Heer Provincialen Kommandant lieten zich successivelijk een getal van 112 vrijwilligers inschrijven, en ook bij den Heer Plaatselijken Kommandant boden er zich 58 aan, zoodat daar door het geheele getal personen, dewelke op de roepstem van den Koning de wapenen vrijwillig *bij het Leger* hebben opgevat, het voor dit Gewest waarlijk zeer aanzienlijk getal van 532 bedraagt, en zulks behalve de engagementen, welke dadelijk bij de corpsen of bij de marine hebben plaats gehad (waarvan ik geen kennis draag).

En meent niet Edel Gr. Achtb. Heeren, dat dit getal van vrijwilligers te zamen gesteld is, van de zoodanige welke zich gewoonlijk aan de krijgsdienst wijden: neen het moet hier tot eere van Vrieslands Ingezetenen, ook voor de nakomelingschap, in de schriften tot deze vergadering behoorende, opgeteekend zijn en blijven, dat geen stand of rang der Maatschappij, zich aan den heiligen pligt der verdediging van het Vaderland onttrokken heeft, dat van de adellijke en meest aanzienlijke familien van dit Gewest velen te gelijk met de zonen der deftige burgers en den achtingswaardigen arbeidsman, het geweer hebben opgevat, om de eer van *Nederland* tegen de aanvallen van snoode afvalligen te handhaven en te verdedigen.

De tijdsomstandigheden, de intrekking van alle tijdelijke vergunningen van afwezendheid bij de Nationale Militie vorderende, zijn dan ook zoodanige die dezelve genoten, allen opgeroepen, en behalve eenige Buitenlands vaarders allen opgekomen, terwijl de nog t' huis komende successivelijk ingelijfd worden.

Bij de wet van 29 November 1830 wierden maatregelen daargesteld, om de Ligting der Nationale Militie welke in 1831 moest plaats hebben, zoo veel mogelijk te vervroegen, en daarbij tevens gunstige bepalingen gemaakt voor de lotelingen, broeders van reeds in dienst zijnde vrijwilligers bij de Armee, of die daarbij vervolgens nog zouden worden aangenomen; en onaangezien die vervroeging van de tijdstippen voor deze ligting, en den spoed waarmede de werkzaamheden moesten ten einde gebragt worden, liep ook deze ligting in de beste orde en even geregeld af, als de vorigen in gewone omstandigheden, met dat gevolg, dat de eerste afgifte van het contingent der Provincie, in plaats van op den 1 Maart, reeds op den 15 Januarij, en de beide anderen in gelijke evenredigheid plaats hadden, zoo dat het geheele contingent hetwelk 662 manschappen bedroeg, en tien manschappen welke als Buitenvaarders anders vrij, maar nu opkomen moesten, aan de Militaire autoriteit is overgegeven, op slechts 16 man na, welke om *wettige* redenen nog niet afgegeven hebben kunnen worden, en waar onder er zich nog *drie* bevinden welke door gebrek aan voorwerpen op een der Eilanden, geheel niet te leveren zijn.

Dan de aanvulling van het leger, door de gewone oproeping van Miliciens, niet genoegzaam zijnde, voor de buitengewone omstandigheden waarin het vaderland zich bevond, behaagde het Zijne Majesteit de formatie van den 1sten Ban der Schutterijen te gelasten, en het is ten gevolge van dezen last, dat 5 Bataillons mobiele Schutterij, in twee Afdeelingen verdeeld, in deze Provincie geformeerd, en thans voor het grootste gedeelte bij de Armee of in de vestingen dienende zijn.

Het 1ste Bataillon der 1ste Afdeeling, geheel uit de dienstdoende Schutterijen in de steden, en de zich bij dezelve gevoegd hebbende vrijwilligers te zamen gesteld, kwam op den 2 November 1830 gekleed en gewapend in de verzamelplaats alhier bij een, en het eerste gedeelte van dat Bataillon, vertrok reeds den 8 daaraanvolgende, en het tweede gedeelte eenige dagen later, naar de aan hetzelve aangewezene bestemming, de vesting *'s Hertogenbosch*, en daar de aangave van vrijwilligers, om met de mobiele dienstdoende Schutterijen uit te trekken, nog steeds bleef aanhouden, gaf dit gelegenheid, om op den 30 November nog eene kompagnie dienstdoende Schutters alhier te zamen te roepen, welke vervolgens bij het 2de Bataillon als eerste kompagnie gevoegd is.

De dienstdoende Schutterijen volgens de bestaande Reglementen door en ten koste van de stedelijke kassen gekleed moetende worden, voor zoo ver de Leden van de Schutterij daartoe zelve niet in staat zijn, en deze Schutterijen reeds grootendeels gekleed zijnde toen het mobiel maken derzelve besloten wierd, moesten de Stedelijke Regeringen alleen zorgen, voor de kleeding en equipering van de vrijwilligers, die zich bij de mobiele Schutterij gevoegd hebben, van daar dat dezelve spoedig te zamen konden komen; — met de rustende of plattelands Schutterijen, was het anders gelegen; voor dezen moesten niet alleen alle kleeding en equipement stukken gemaakt en aangeschaft, maar ook in de ligging voor dezelve voorzien worden; en daar het getal van de op te roepen leden van de rustende Schutterij bleek groot 3000 te zijn, was het geen geringe taak die aan mij opgedragen wierd, om voor de ligging en kleeding van deze allen, ten koste van het Rijk te voorzien. — Ik meende dan ook, dat om het Rijk zeer groote kosten te sparen, geene oproeping of bijeenbrenging van rustende Schutterij moest plaats hebben, dan naar gelang men met het aanmaken van kleeding en ligging stukken zoo verre gevorderd zoude zijn, dat de Bataillons successivelijk dadelijk bij hunne komst van het noodige voorzien konden worden.

Eene Commissie daartoe door mij verzocht, nam met de grootste bereidvaardigheid, de taak op zich, om de noodige maatregelen te nemen, voor het aankoopen, bezorgen en doen vervaardigen van alles wat voor de ligging, kleeding en equipering der rustende Schutterij benoodigd was, dit alles te surveilleren, en vervolgens aan de bataillons uit te geven. — De uitmuntende wijze waarop dit moeijelijk en omslagtig werk met spoed en met de meeste zuinigheid, welke de omstandigheden gedoogde, door deze Commissie ten uitvoer gebragt is, heeft geheel en volkomen aan het doel beantwoord, en ik breng die Commissie hier mijnen opregten dank toe, voor de welwillendheid, waarmede dezelve, de op mij berustende taak zoo aanmerkelijk verligt heeft.

Het 1ste bataillon rustende Schutterij is op den 21 December alhier te zamen gekomen en vervolgens georganiseerd, ook successivelijk zijn de andere *drie* bataillons opgeroepen, het laatste op den 2 Februarij 1831, en behalve drie compagnien van het derde bataillon van de tweede afdeeling alhier in garnizoen gebleven, voor de dienst bij de groote Strafgevangenis, zijn al de Vriesche mobiele Schutters van hier vertrokken, met den besten geest bezield, om voor de onafhankelijkheid van het Oude Vaderland bloed en leven te wagen.

Zoo wel de opkomst der Schutters in de verzamelplaats, als hunne indeeling en de verdere organisatie der bataillons, had in de meest gewenschte orde, en op eene zeer geregelde wijze plaats, en liet niets te wenschen over.

Het getal der dienstdoende Schutters uit de zeven steden alwaar dezelve aanwezig waren, te zamen gekomen, bedraagt 1085, waaronder 506 vrijwilligers, te weten 109 tot de Schutterijen, doch niet tot het mobiele gedeelte van dezelve behoorende en 397 geen leden van de Schutterijen zijnde.

De sterkte der rustende Schutterij, zoo als die georganiseerd is, bedraagt 2960 manschappen, waaronder zoo veel men heeft kunnen nagaan, behalven degenen, die zich vrijwillig als Officieren aangemeld hebben, 33 vrijwilligers geteld worden; zoo dat bij de mobiele Vriesche Schutterij te zamen 427 vrijwilligers onder het geweer zijn.

De inschrijvingen in de steden om bij het vertrek der dienstdoende Schutterijen voor de inwendige dienst te zorgen, heeft ook gewenschte resultaten opgeleverd; 835 burgers en ingezetenen waaronder velen tot de eerste klassen der Maatschappij behooren, hebben zich aan de overgebleven gedeelten dienstdoende Schutterijen aangesloten, om rust en orde te helpen bewaren en bevorderen; en wel

te Leeuwarden	229.	te Sneek	86.
„ Harlingen	172.	„ Bolsward	68.
„ Franeker	146.	„ Workum	61.
„ Dokkum	73.		

De gewone jaarlijksche aanvulling der Schutterijen, welke nu onlangs heeft moeten plaats hebben, meen ik te mogen vertrouwen, dat door al de Besturen met de meeste zorg en naauwkeurigheid zal hebben plaats gehad.

Wanneer wij nu Edel Gr. Achtb. Heeren, al het hiervoor gezegde opsommen, en daarbij voegen, de verlofgangers der Nationale Militie van 1830, die ten gevolge der tijdsomstandigheden met September ll. *allen* zijn opgeroepen, en ook allen op slechts één man na, om wettige reden verschoond, opgekomen zijn, en de Miliciens van de Reserve van 1829 en 1830, in de maand October ll. tot de active dienst opgeroepen, en van wier getal van 546 geen enkel man meer achter is, dan blijkt, dat sedert de maand September ll. uit deze Provincie 7037 manschappen in dienst gesteld zijn, een getal waarlijk dat in verhouding tot de populatie van dit Gewest, als zeer aanzienlijk mag beschouwd worden.

Dan de omstandigheden waarin het Vaderland zich door den opstand der Zuidelijke Provincien bevond, vorderde niet alleen manschappen, maar ook geld, om al die middelen in het werk te stellen, welke tot verdediging van den geboortegrond vereischt wierden; en toen van wege Zijne Majesteit te kennen gegeven wierd, dat alle giften daartoe strekkende met welgevallen aangenomen zouden worden, beijverde zich een ieder, om naar vermogen en omstandigheden daaraan te beantwoorden; het is U Edel Gr. Achtb. bekend, dat ook in dit opzigt *Vriesland* de grootste blijken van Vaderlandsliefde heeft aan den dag gelegd, en dat behalve zeer aanzienlijke giften en voorschotten, zoo in geld, als geldswaarde, en opofferingen van geheele of gedeeltelijke tractementsbetalingen ten faveure van 's Rijks Schatkist, deze gepaard gingen met giften in natura, van linnen, pluksel en andere benoodigdheden voor de hospitalen en de legers; terwijl ook het schoone geslacht offers aan het Vaderland willende brengen, hare kunstvlijt aanwenden om daarvan verzamelingen bijeen te brengen, en de provenu van de verloting derzelven, in 's Rijks Schatkist te storten.

Intusschen vorderde de stijving van die Schatkist meer krachtdadige middelen, en daarin werd voorzien, door het in 1830 heffen van eene Rijksgeldleening.

Het gezamentlijke bedrag der kohieren voor deze geldleening bedroeg voor deze Provincie de aanzienlijke som van *f* 1,366,521 : 01, en hoezeer de schaarsheid van geld vrij algemeen was, maar zich vooral bij de landeigenaars deed gevoelen, uithoofde van de voor den Landbouw zoo ongunstig verloopene jaren, werd echter deze belasting met de meeste welwillendheid en zorg opgebragt, zoo dat op den 1 Junij ll. de slechts geringe som van *f* 6231 : 60 daarop achterstallig was.

Later en wel bij de Wet van den 2 April 1831, nieuwe financiële maatregelen daargesteld zijnde, hebben de betalingen bij voorschot, bij die wet bedoeld, voor deze Provincie bedragen *f* 558,399 : 16, welke som op 1 Junij tot op *f* 5742 : 40 aangezuiverd is, zoo dat die beide belastingen circa *twee millioenen* uit deze Provincie in 's Rijks Schatkist hebben overgebragt; eene somma reeds op zich zelve zeer aanzienlijk maar welke voor de Contribuabelen des te moeijelijker op te brengen is geweest naar mate de omstandigheden, waarin zich dit Gewest, ten aanzien van den Landbouw bevond, ongunstiger waren.

En in de daad leverden de jaren van 1828 en 1829 reeds geene gunstige uitkomsten op; het jaar 1830 kenmerkte zich, door eenen buitengewonen slechten oogst, en vermeerderde moeijelijkheid der omstandigheden, waarin landeigenaars en landbouwers zich reeds bevonden; de veelvuldige en aanhoudende regens hebben bijna alle gewassen doen mislukken; het koolzaad konde niet behoorlijk gewied worden, en heeft eene zeer geringe en slechte hoedanigheid opgeleverd; de garst, schoon in de bestaande omstandigheden, redelijk, was echter in evenredigheid van andere jaren slecht; de zomergarst was beter als de wintergarst; de Rogge leverde een ten eenenmale ongewoon slecht gewas en oogst op, bijna zonder voorbeeld; ook de Tarwe, hoewel beter dan andere gewassen tegen de regen bestand, was slecht; de Haver was buitengewoon ligt van korrel, het Stroo kort en slecht; de teelt van Boekweit mislukte geheel, vele landbouwers hebben het uitgezaaide niet terug bekomen; ook het Vlas mislukte dit jaar, goed en deugdzaam zaad trof men bijkans niet aan; het verdient hier aanteekening, ten einde de belanghebbenden hierop opmerkzaam te maken, dat *G. G. Bijlstra* te *Foudgum*, vroeger onder het gewoon Vlas enkelde planten gevonden heeft, die eene witte bloem droegen, waarvan hij de korrel vergaderde, en vervolgens zaaide, met dat gevolg, dat hij het witte zoodanig vermenigvuldigde, dat daarmede nu reeds geheele velden bezaaid zijn, omdat dat Vlas, in alles beter van soort is, als het gewone, en ook beter verhard is tegen koud en guur weder.

De zoo belangrijke Aardappelen-teelt, was insgelijks ongunstig, op de lage kleigronden, zeer slecht, op de hoogere en zandgronden iets beter; de voortbrenging was algemeen schraal, eenige weinige schoone dagen in het najaar, bevorderden den oogst der Aardappelen eenigzins en deden de uitkomsten min ongunstig zijn, dan men zich vroeger voorgesteld had.

De Graslanden stonden vrij wel, doch de aanhoudende en veelvuldige regens, hebben het gebruik daarvan in vele oorden der Provincie zeer verhinderd en ongemakkelijk, zoo niet onmogelijk, gemaakt; als een gevolg van die omstandigheid, was dan ook de inzameling van Hooi ongunstig, en is dit product meestal slecht gewonnen; in de lage gedeelten van de Provincie is de inoogsting van het Hooi schier onmogelijk geweest; de kwaliteit van het Hooi was op eenige uitzonderingen na, onder het middelmatige, en in de meer lage landen waar de inoogsting, hoe dan ook, nog plaats kon hebben, zeer slecht; de hoeveelheid ingewonnen Hooi was ontoereikende voor de behoeften.

In de Voor-Zomer stond de klaver zeer schoon, maar dewijl men in deze Provincie dit gewas meestal laat afweiden, zoo is er door het vertrappen van het vee, ten gevolge der aanhoudende regens, weinig van teregt gekomen. — Men merkt op dat het opzettelijk bouwen van Klaver in deze Provincie van tijd tot tijd afneemt.

Het gemaak van Boter en Kaas was zeer bedroevend, en liep tot aanzienlijke schade van den Landman, verre beneden dat van gewone jaren, en schoon de prijzen gemiddeld hooger waren, dan in het voorleden jaar, kon dit echter de belanghebbenden voor geene aanzienlijke schaden vrij waren.

De gemiddelde prijs van de Boter gedurende het jaar 1830, volgens opgaven der markten van *Leeuwarden* en *Sneek* bedraagt *f* 32 : 42; de hoogste prijs was in de maand December *f* 43 : 50, en de laagste in Junij *f* 26.

De gemiddelde prijs van de grove Kaas, was, volgens even die opgaven *f* 18 : 74; de hoogste *f* 24 : 50 in de maand October, en de laagste *f* 13 in de maand Mei.

Wanneer men hierbij in aanmerking neemt, dat ten gevolge van het slechte gemaak van Boter en Kaas, de uitvoer naar *Engeland* van Boter circa 1,670,000 Ned. ℔ en die van Kaas 356,000 Ned. ℔ minder is geweest dan in 1829, hetwelk reeds een niet voordeelig jaar was, dan zal men gevoelen, dat, bij het mislukken daarenboven, van de meeste gewassen, de klagten van den landman niet ongegrond zijn, en het voor hun voortdurend bestaan en welzijn te hopen en te wenschen is, dat op zoo vele kwade jaren meer vruchtbare mogen volgen, om daar door den Landman in stand te houden, en zijne geledene verliezen, in te halen en te vergoeden; ook zoude hiertoe kunnen medewerken, indien het Gouvernement goed konde vinden, de Boter en Kaas voor het vervolg bij den uitvoer onbelast te laten, waaromtrent zoo ik meen te mogen geloven, thans bij het Gouvernement ernstige deliberatien bestaan.

Dan Edel Gr. Achtb. Heeren de schade door het ongunstige weder van 1830 aange- aangebragt, bepaalt zich niet alleen tot hetgeen ik reeds geschetst heb, maar strekt haren verwoestenden invloed verder uit, en laat zich nog gevoelen; reeds in 1829 had het Vee veel geleden, en stierven vele Schapen; de natte weersgesteldheid van het verloopene jaar en het over het algemeen schaars en slecht gewonnen stalvoeder, een weinig gezond voedzel opleverende, schijnt daardoor eene ziekte bij het hoorn- en wolvee ontstaan te zijn, niet ongewoon bij natte jaren, maar die nu buitengewone verwoestingen aangerigt heeft.

Van 1 October 1830 tot ult. Februarij 1831, stierven er 4446 Koeijen en 24194 Schapen, en van 1 Maart tot ult. Mei ll. 3842 Koeijen en 1930 Schapen, gevende een totaal van 8288 Koeijen en 26124 Schapen, een ontzettend verlies bij zoo vele andere schaden en teleurstellingen! Schoon nu deze sterfte in het algemeen aan de natte weersgesteldheid en het slecht gewonnen hooi wordt toegeschreven, baart het echter eenige verwondering, dat in die Grietenijen, waar deze omstandigheden het minst ongunstig gewerkt hebben, de sterfte aldaar niet minder is geweest, dan in die Grietenijen welke lager gelegen, meer van het water te lijden hebben gehad, zoo bij voorbeeld trof de sterfte, de Grietenijen *Leeuwarderadeel*, *Baarderadeel* en *Menaldumadeel*, bijzonder zeer; *Leeuwarderadeel* verloor 744 Koeijen, *Baarderadeel* 503, *Menaldumadeel* 428; dan welk ook hiervan de oorzaak moge zijn, de gevolgen zijn hoogst betreurenswaardig, dewijl vele nijvere landlieden daardoor zulke gevoelige verliezen ondergaan hebben, dat zij dezelve moeijelijk zullen kunnen herstellen of te boven komen, terwijl anderen, welke in het houden van twee of drie Koeijen, een sober bestaan, voor hun en de hunne vinden, bij het geheel of gedeeltelijk verlies derzelven, onherstelbaar te gronde moeten gaan.

Het heeft aan velen, bij dezen ramp niet ontbroken, aanspraak te maken om deswegens uit het fonds voor den Landbouw schadeloosstelling te ontvangen, en als onbillijk te beschouwen, dat aan dit verzoek geen gehoor is gegeven. — Het is van belang dit erroneus gevoelen te bestrijden, en aan te merken, dat dit fonds door eene belasting op het vee, *tot zekere bepaalde einden* is te zamen gebragt; het is dus geen Maatschappij van Verwaarborging, zoo als sommigen dit schijnen op te vatten, en zoo de Koning bij sommige ongunstige omstandigheden ook aan dit Gewest, onder anderen in 1823 en 1824 uit het fonds voor den Landbouw vrij aanzienelijke subsidien verleend heeft, is dit eene gunst, welke geen regt geeft, dit ook voor het vervolg te reclameren; meent echter niet Edel Gr. Achtb. Heeren dat ik uit dit aangevoerde, zoude willen afleiden, dat de Ingezetenen van dit Gewest die zulke enorme verliezen geleden hebben, geen aanspraak op 's Konings goedgunstige beschikkingen zouden kunnen maken; ik ben van het tegendeel zoo zeer overtuigd, dat ik, weinige dagen geleden, eene nieuwe poging heb aangewend, om eene gunstige dispositie van Hoogstdenzelven te verkrijgen, om ten minsten in het lot van de meest ongelukkigen, door de sterfte van vee, eenige verzachting toe te brengen.

In *Harlingen* zijn gedurende het jaar 1830, een getal van 357 schepen uit Zee binnengekomen, zijnde 27 meer als in het jaar 1829; van het getal binnengekomen schepen, waren er 234 met hout van de *Oostzee* en *Noorwegen*, 15 met zout van *Liverpool*, 27 met tarwe, rogge en andere granen beladen.

Reeds gaf ik UEd. Groot Achtbaren het onderscheid te kennen, dat in het vorig jaar, in vergelijking met gewone jaren ten aanzien van den uitvoer van boter en kaas naar *Engeland* heeft plaats gehad, ik moet hier echter bij vermelden, dat de toen bestaande omstandigheden de verzending van vrij aanzienelijke partijen Vriesche boter naar *Amsterdam* en *Rotterdam*, als voordeelig doende beschouwen, dit een gunstige invloed op de prijzen uitgeoefend en dezelve gestijfd heeft.

Overigens blijft de concurrentie in den handel van boter in *Engeland*, van *Hamburg*, *Emden*, *Leer* en het *Holsteinsche* voortdurend bestaan, en is van daar gelijk uit *Vriesland* nu een vaste tak van handel geworden.

De uitvoer van granen en zaden zijn onbeduidend geweest, de voorraden waren gering, en de hooge regten in *Engeland* belemmerden den handel derwaarts.

De uitvoer van ruw vlas overtrof die van het vorige jaar en bedroeg 446,914 ℔, die van ongemalen schors, daarentegen, was minder dan in het vorig jaar, zoo ook de verzending van afgekookte beenderen; de handel in paling, blijft op de hoogte waarop dezelve reeds vroeger was.

De vergelijking van de staten van uitvoer en invoer met die van vorige jaren, geven geen aanleiding tot aanmerkingen welke blijvenden invloed op den handel zouden aanduiden.

De *Groenland* en *Straat Davids* visscherij heeft weder slechte vangsten opgeleverd; een schip van *Groenland* heeft eene partij Robbespek aangebragt, terwijl het andere uit *Straat Davids* ledig is teruggekomen; beide schepen, zijn in het voorjaar weder uitgerust, in de hoop van eindelijk door betere vangsten, dezen tak van Nijverheid te *Harlingen* gevestigd te houden, en zoo mogelijk uit te breiden.

Wat de fabrijken en trafijken betreft, blijven de zoutketen, steeds in een kwijnenden staat, de belanghebbenden blijven altijd reikhalzend naar eene nieuwe wet voor het zout uitzien, en hopen door dezelve meerder debiet en beter handel te zullen genieten.

De steen- en panfabrijken, hebben een goed debiet ondervonden, doch door de vele regens zijn eene groote massa gemaakte steenen, evenwel nog ongebakken, tot klei terug gebragt, en hebben dus door deze omstandigheden een ongelukkig jaar ondervonden.

De houtzaagmolens hebben tot het najaar veel vertier en werk gehad, de ongelukkige omstandigheden van de maand Augustus, hebben het zagen verminderd, en in het slot van het jaar is dus veel minder dan in de vorige 9 maanden gewerkt.

De scheepsbouw en scheepvaart heeft in 1830 weinig vertier gevonden; te *Harlingen* is geen enkel schip opgezet; de slechte vrachtvaart, naar Buitenlands gaf daartoe geene aanmoediging.

Zoodanig was het ook gesteld met de Binnenlandsche vrachtvaart; de handel in granen en vooral van aardappelen door misgewas, heeft voor de Binnenvaart ongelukkig gewerkt; en ook vele schepen, welke met granen naar *Braband* emplooi hadden, en van daar met steenkolen terug bevracht werden, zijn door de omstandigheden geheel buiten verdiensten gebragt.

Het getal der nog in werking zijnde branderijen, in deze Provincie, bedraagt slechts 25; terwijl er 15 buiten werking zijn, bovendien bestaan te *Harlingen* 2 branderijen van de zesde klasse en te *Leeuwarden* 4 distilleerderijen, welke allen in werking zijn. 24 Brouwerijen zijn in werking, *twee* staan er stil.

De Turfgraverijen hebben een ongunstig jaar gehad; veel reeds gespreide slik, is weder van de akkers gevloeid, Heeren Gedeputeerde Staten hebben op de verzoeken daartoe gedaan, restitutie of afschrijving van slik en armegelden verleend, voor die partijen, welke op eene allezins voldoende wijze gebleken zijn, weder in het water te zijn terug gekomen.

De afgeloopen winter heeft over het algemeen, weinig schade aan de Zeewerken

veroorzaakt, en dit heeft het gelukkig gevolg gehad, dat bij sommige Contributien bij een behoorlijk onderhoud der werken, de omslagen over de Dijksfloreenen, verminderd hebben kunnen worden.

Door bijzondere omstandigheden, heeft dit jaar de gewone Inspectie van al de Zeewerken, door eene Commissie van Heeren Gedeputeerde Staten, geen plaats kunnen hebben, maar heeft dezelve zich bij eenige der voornaamste punten moeten bepalen. Dit kon met te minder ongerijf plaats hebben, naarmate de berigten, omtrent den toestand der Dijken en Zeekeeringen zeer gunstig waren, en dezelve geene schaden, dan die welke gewoon onderhoud vereischen, geleden hebben; de ramingen der daartoe benoodigde werken en kosten, na met de meeste zorg onderzocht te zijn, zijn aan de Dijksbesturen geapprobeerd terug gezonden.

Het zeer belangrijk punt der *Nieuwezijlen* is door de Commissie, in oogenschouw genomen, en met alle mogelijke naauwkeurigheid onderzocht; het is dezelve daarbij voorgekomen, dat in de situatie van dit Waterwerk, sedert het vorige jaar geen verandering heeft plaats gehad; — de gewone onderhoudswerken, aan de Sluis ten koste gelegd, zijn naar behooren verrigt. — Er bestaan geene omstandigheden, hoe ook genaamd, welke voor de soliditeit en securiteit van deze Waterkeering eenige vrees of zorg zoude kunnen doen geboren worden. — De Sluiswachter, welke dezelve dag en nacht, vooral bij ongunstig weder, en buitengewone vloeden gadeslaat, heeft aan de Commissie de stellige verzekering gegeven, dat de werking van de sluis, steeds volkomen goed en geregeld is, en ook hij is van gevoelen, dat de bestaande defecten aan de klippen, en de situatie waarin dit geheele werk zich bevindt, geen invloed op de soliditeit van de Waterkeering uitoefent. — De heer Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat, hierop stellig door de Commissie ondervraagd, heeft aan dezelve te kennen gegeven, dat Zijn WEd. Gestr. bij zijn vorig geuit gevoelen hersisterende, vermeent dat de situatie waarin zich de *Nieuwezijlen* bevindt, geene vrees voor gevaar oplevert, dat de afdamming van dezelve voor het tegenwoordige niet noodzakelijk gevorderd wordt, en er alzoo geen bezwaar voor de Provincie in bestaat, die afdamming immers provisioneel uit te stellen; met welk gevoelen de Commissie dan ook volkomen ingestemd heeft.

Na de deliberatien welke in UEd. Gr. Achtbares jongste buitengewone Vergadering hebben plaats gehad, over de verbeteringen van den Binnenlandschen Waterstaat en de Besluiten alstoen genomen, waarvan het resultaat nog gedurende de tegenwoordige zitting aan UEd. Gr. Achtbaren zullen kunnen medegedeeld worden, zal het wel onnoodig zijn, daarbij thans langer stil te staan; — al de onderhoudswerken zijn tot goede, en over het algemeen, beneden de daarvoor gepetitionneerde sommen, aangenomen en zijn in werking. — Voor het onderhoud dier werken over 1832, zal aan UEd. Gr. Achtbaren de noodige voordragt bij de begrooting ter goedkeuring onderworpen worden.

De straatweg van *Leeuwarden* naar de *Steenhardstertil* op de *Dokkumervaart*, is in het voorleden jaar, op den Zwarteweg na geheel afgewerkt, en onder begunstiging van het zoo bestendig goede weder, heeft de aannemer met het bestraten van den Zwarteweg, zoodanige spoed kunnen maken, dat dezelve eerstdaags gereed zal zijn.

Bij voortduring ontvang ik de beste berigten, omtrent de goede wijze, waarop de wegen onderhouden, en daar, waar dit nog noodig is, opgehoogd worden.

In het algemeen Ed. Gr. Achtb. Heeren, geeft de Administratie van dit Gewest, tot weinig aanmerkingen aanleiding; ik voldoe aan eene aangename pligt, door hier openlijk aan UEd. Gr. Achtb. kennis te geven, dat in de moeijelijke en buitengewone omstandigheden, waarin wij ons sedert de maand Augustus ll. bevonden hebben, al de Besturen, zonder uitzondering, gewedijverd hebben, in het volvoeren van moeijelijke en meest altoos zeer gepresseerde werkzaamheden, en dat het aan die ijverige medewerking der Besturen te danken is, dat zoo spoedig en regelmatig aan al de orders van het Gouvernement is kunnen voldaan worden.

Niet minder moet ik die Besturen prijzen, voor den lofwaardigen ijver door dezelve aan den dag gelegd, om bij de ongunstige vooruitzigten waarin wij ons in de maanden September en October ll. bevonden, de noodige voorbereidende maatregelen van voorzigtigheid en voorzorg te nemen, om tegen den naderenden winter, voor minvermogende armen en behoeftigen te kunnen zorgen; — Indien door de Goddelijke goedheid de uitkomsten vrij wat gunstiger zijn geweest, dan onze verbeelding zich die geschilderd en voorgesteld hadden, hebben die voorzorgen zelve gediend, om rust, kalmte en vertrouwen, bij de ingezetenen aan te kweeken, of te doen geboren worden; terwijl de weinig gestrenge winter, de behoeften der armen, niet boven het gewone drijvende, ook van die zijde, met meer gemak en ruimte in derzelver verzorging is kunnen voorzien worden.

Dan ook de achtergebleven huisgezinnen, der ten strijde uitgetrokken vrijwilligers, en andere verdedigers van het Vaderland, vorderden opofferingen, om in derzelver bestaan te voorzien, en ook hieromtrent zijn overal doelmatige maatregelen genomen; wie zal ontkennen dat dezelve hier en daar vrij drukkende gevolgen hebben, maar wie gevoelt ook niet tevens, dat het hier de vervulling van eenen heiligen pligt geldt, waaraan elk een gewillig offer behoort toetebrengen.

Op de gewone tournée, door mij in het voorledene jaar gedaan, schoon zich door de tijdsomstandigheden, tot weinige Gemeenten bepaald hebbende, is mij niets bijzonders voorgekomen, dat alhier zoude behooren vermeld te worden; al de Registers tot de Administratie behoorende, welke ik mij heb laten voorleggen, waren in het algemeen in goede order, en waar dezelve voor verbetering vatbaar schenen, heb ik mijne aanmerkingen daarop aan de Besturen medegedeeld.

In het personeel der Besturen hebben eenige veranderingen plaats gehad; de Heer Mr. *A. A. van Boelens*, is door Zijne Majesteit tot Grietman van *Opsterland* benoemd, en bij de gewone aftreding van Heeren Burgemeesteren der Steden, heeft het Hoogstdezelve behaagd, tot Burgemeester van *IJlst* te benoemen den Heer *W. A. Ringnalda*, in plaats van den reeds hoog in jaren gevorderden Heer *S. T. Jorritsma*, terwijl nog door Zijne Majesteit Jr. *O. R. van Andringa de Kempenaer* tot daartoe Grietman van *Lemsterland*, tot Grietman van *Rauwerderhem*, in plaats van Jr. *T. Æ. van Eijsinga*, en *W. C. G. van Welderen* Baron *Rengers*, in de plaats van Jr. *O. R. van Andringa de Kempenaer*, tot Grietman van *Lemsterland* benoemd is, en eindelijk Jonkheer *Schelte van Heemstra*, voor Jonkheer *S. H. Roorda van Eijsinga*, overleden, tot Grietman van *Doniawerstal*, aangesteld is.

Het getal der geborenen in het jaar 1830 bedraagt 7248, en dat der gestorvenen 4782, zoodat de bevolking welke volgens de laatste telling op den 1 Januarij 1830 bedroeg 205,461, thans tot 207,927 geklommen is, waarbij nog moet worden gevoegd het getal van 50 inwoners welke uit andere Gewesten zich in deze Provincie nedergezet hebben, boven het getal van dezulken die daaruit naar elders vertrokken zijn; zoo dat de bevolking op primo Januarij 1831 uit 207,997 zielen bestond.

Mogt ik UEd. Gr. Achtbaren bij vorige verslagen, over het algemeen vrij gunstige berigten over de financiële gesteldheid der Gemeenten, mededeelen, zoo zullen UEd. Gr. Achtbaren ligtelijk gevoelen, dat de vele buitengewone uitgaven waartoe de Gemeenten, door den drang der omstandigheden genoodzaakt zijn geworden, die toestand thans minder gunstig doet zijn, dewijl veelal de bestaande batige saldo's geabsorbeerd hebben moeten worden, terwijl op andere plaatsen, waar deze niet toereikende waren, tot het dekken van zoo vele buitengewone uitgaven, het beramen van buitengewone middelen, om daarin te voorzien noodig is geworden.

Wat de Plaatselijke Belastingen betreft, heeft de opbrengst van dezelve en in het bijzonder, ook die op het gemaal met 1 Januarij 1830 ingevoerd, de daarvan opgevatte verwachting niet te leur gesteld.

Ten gevolge der aanmerkingen en uitnoodigingen van het Departement van Binnenlandsche Zaken, heeft eene herziening van het Tarief der Plaatselijke Belastingen vooral ook ten opzigte van Buitenlandschen wijn en gedistilleerd, door Heeren Gedeputeerde Staten plaats gehad, en is daarbij tevens in aanmerking genomen, dat de turf en steenkolen, bij het oude Tarief nog bij de oude maat belast zijnde, ook dit zoude behooren veranderd, en met de nieuwe maten in overeenstemming gebragt te worden, dien ten gevolge is door Heeren Gedeputeerde Staten een vernieuwd Tarief van alle indirecte Belastingen, welke in de onderscheidene Gemeenten geheven worden, ontworpen en door Zijne Majesteit goedgekeurd, dit nieuwe Tarief ligt echter geene nieuwe lasten op de schouderen der ingezetenen, en heeft alleen moeten strekken, om dezelve onderling in eene billijke evenredigheid te brengen.

De Belasting op het Gemaal over 1830 voorloopig naar de vorige Rijks wet en het plaatselijk Reglement op dat middel geheven zijnde, hebben Heeren Gedeputeerde Staten ter vervanging van dezelve, een provinciaal Reglement op den ophef van dat middel ontworpen, hetwelk door Zijner Majesteits goedkeuring bekrachtigd, op den 1 Januarij van dit jaar in werking is gebragt.

De menigvuldige en buitengewone werkzaamheden, waarmede, en de Plaatselijke en het Provinciaal Bestuur in de laatste zes maanden als overstelpt zijn geweest, hebben eenige vertraging in het tijdig inzenden en arresteren der gewone jaarlijksche Begrootingen en Rekeningen te weeg gebragt; dit werk is echter zoodra men de handen eenigzins ruimer heeft gehad, met zorgvuldigheid behandeld, zoodat al de Begrootingen gearresteerd zijn, maar het openen en sluiten der Rekeningen over 1829 laat nog eenigen achterstand over, tot het bijwerken waarvan zonder verwijl zal overgegaan worden.

De verbetering der Scholen en Schoolonderwijzerswoningen, heeft in het voorleden jaar goede vorderingen gemaakt; het getal der Scholen welke in dat jaar geheel nieuw gebouwd zijn bedraagt *vijf en twintig*, en dat der zoodanige, welke aanmerkelijk zijn verbeterd *tien*; alle deze zijn naar behooren ingerigt en van de vereischte Schoolmeubelen voorzien; bij sommige van dezelve, als mede bij andere welke vroeger reeds verbeterd of vernieuwd waren, zijn ook nieuwe woningen voor de Onderwijzers gebouwd, of de bestaande zeer aanzienlijk verbeterd; derzelver getal beloopt *vijftien*.

Twee nieuwe openbare Scholen zijn er opgerigt, doch daarentegen drie anderen, ten gevolge van voegzame combinatien, vernietigd.

De met zulk een goed gevolg aangevangen, en tot hiertoe voortgezette verbeteringen, zullen in het tegenwoordig jaar verder worden voortgezet, voor zoo verre echter alléén, als de fondsen daartoe reeds voorhanden zijn, of zonder eenige buitengewone bezwaren, verkrijgbaar zullen wezen, terwijl overal waar dit het geval niet is, en men tot bezwarende maatregelen tot vinding der noodige fondsen, zoude moeten overgaan, de Schoolverbeteringen zullen uitgesteld en verschoven worden.

Van de fondsen door Zijne Majesteit voor die verbeteringen uit 's Rijks Kas aangewezen, en van die welke op de Provinciale Begrooting daar voor zijn uitgetrokken zijn bereids, tot het bestemde doel, onderscheiden toelagen verleend; hetgeen daarvan nog disponibel is, zal spoedig eene bestemming verkrijgen.

Het getal der schoolgaande kinderen, hetwelk in 1829 met 1000 was vermeerderd is in 1830 nog aanzienlijk en wel met 1962 toegenomen, alzoo hetzelve toen 31512 heeft bedragen, dat is nagenoeg 2 van de 13 of 154 van elke 1000 zielen. Deze vermeerdering mag aangemerkt worden, als een gevolg van de verbetering der Schoollocalen, en van de vereenigde zorg en pogingen der Plaatselijke Besturen, en der Provinciale en Plaatselijke Commissien van Onderwijs, om bij vacaturen, de Scholen meer en meer van goede en geschikte Onderwijzers te voorzien.

Onderscheidene Plaatselijke Besturen zijn steeds met ijver werkzaam om het onderwijs aan kinderen van behoeftige ouders zooveel mogelijk te bevorderen; de geheel nieuwe, ruime en wel ingerigte tusschenschool te *Leeuwarden*, waarvan ik reeds in mijn verslag van het voorleden jaar gewag maakte, is in dat jaar in werking gebragt, en is daardoor weder gelegenheid geboren, om in die stad een getal van 300 kinderen van behoeftige ouders, welke te voren op de drie aanwezige, en ruime Stads Scholen, niet geplaatst konden worden, thans aldaar te plaatsen, en geheel gratis onderwijs te doen genieten.

Het onderwijs in het nieuwe stelsel van Maten en Gewigten, wordt behoorlijk voortgezet, en over de vorderingen der leerlingen in hetzelve, heeft men reden van te vreden te zijn.

De lessen, op de te *Leeuwarden* en *Harlingen* bestaande Teekenscholen hebben even als in vorige jaren plaats gehad; de omstandigheden van den tijd hebben echter op die van *Leeuwarden* ten aanzien van het getal leerlingen, eenen merkbaren invloed gehad, daar velen van dezelve als Schutters of vrijwilligers ter verdediging van het Vaderland uitgetrokken, aan die lessen ditmaal geen deel hebben kunnen nemen.

De berigten die ik omtrent de Latijnsche Scholen ontvang, zijn over het algemeen gunstig, en leveren de waarborgen op, dat de lust tot studien, en het ontvangen van wetenschappelijk onderwijs in deze Provincie niet vertragen.

Te *Harlingen* is de Rector van de Latijnsche School *P. Greijdanus* overleden, welke plaats vervuld is door den Conrector *J. H. A. Weijtingh*, terwijl tot Conrector aldaar is benoemd *J. G. Ottema*, Doctor in de bespiegelende Wijsbegeerte en Letteren aan de Hoogeschool te *Utrecht*, welke beide benoemingen, men mag vertrouwen dat eenen gunstigen invloed op de studien der Jeugd daar ter stede zullen uitoefenen.

Het nieuwe gebouw voor de Latijnsche School te *Leeuwarden* opgerigt, en waarvan ik in mijn vorig verslag melding maakte, beantwoordt geheel aan de verwachting.

's Rijks Athenaeum te *Franeker* neemt steeds toe in bloei, en heeft zulk een trap van ontwikkeling bereikt, als men naauwelijks had kunnen verwachten.

Het getal Studenten, dat voor *vier à vijf* jaren naauwlijks 30 bedroeg, is in het vorige jaar tot *vijftig à zestig* geklommen.

De vermeerdering van het getal Studenten in de Godgeleerdheid, Regten en Medicijnen, in vergelijking met diegenen, die zich tot plattelands Heelmeesters en Verloskundigen vormen, verdient te worden opgemerkt; het is toch vooral de vermeerdering der eersten, die het Athenaeum aan deszelfs bestemming vollediger doet beantwoorden, en deszelfs wezenlijke wetenschappelijke waarde verhoogt. — Wanneer men nagaat de lessen, die door de onderscheidene Hoogleeraren worden gegeven, zal men zich kunnen overtuigen, dat het niet slechts de allereerste gronden der wetenschappen zijn, die onderwezen worden, maar dat ook hoogere en meer ingewikkelde onderwerpen, behandeld worden, die niet dan voor meer gevorderden verstaanbaar zijn.

De instellingen ter bevordering van het Onderwijs, de Bibliotheek, de Kruidtuin, de verzamelingen van Ontleed-, Schei- en Natuurkunde, bevinden zich in den besten staat, en zijn naar gelang der toegestane subsidien, vermeerderd en uitgebreid; ook het Planetarium van *Eijsinga* gaat zijnen geregelden gang.

In het Collegie van Heeren Curatoren zijn twee vacatures ontstaan, de eene door het eervol ontslag in die betrekking, verleend aan den tot Gouverneur van *Groningen* benoemden Heer *W. F. L. baron Rengers*, in wiens plaats het Zijne Majesteit behaagd heeft, tot Curator te benoemen Jr. Mr. *E. R. van Welderen baron Rengers*, terwijl de tweede veroorzaakt door het overlijden van den Heer en Mr. *F. J. J. van Scheltinga*, tot hiertoe onvervuld is gebleven.

Het vertrek van den Heer *Swijghuisen Groenewoud*, Hoogleeraar in de *Oostersche* talen, naar de Hoogeschool te *Utrecht*, wordt teregt, als een groot verlies, voor het Athenaeum aangemerkt, hoezeer zijne verplaatsing in eenen ruimeren werkkring, als eene regtmatige hulde aan 's mans verdiensten mag worden beschouwd; dit verlies, zoude te grooter zijn, ware het niet, dat men de aangename hoop mag voeden, dat de ledig geworden leerstoel, op eene allezinswaardige wijze zal worden bekleed, door den Hoogleeraar *Juijnboll*, die het Zijne Majesteit heeft behaagd, in de plaats van den heer *Groenewoud*, te benoemen, en die deze kort onlangs met het houden eener plegtige redevoering heeft aanvaard.

De toenemende bloei van het Athenaeum zoude met grond, van den laatst begonnen Cursus, den besten uitslag hebben mogen doen verwachten, ware het niet dat de rampen, waarmede op het onverwachtst, het geheele Vaderland, in het verloopene jaar is getroffen, ook hunnen invloed op het Athenaeum zoo wel als op alle onze Hoogescholen hadden uitgeoefend; daar door toch is voor een aanzienlijk gedeelte der studerende Jongelingschap, de met ijver aangevangen Cursus geheel verloren gegaan.

Te *Franeker* ontvlamde even als elders, onder de Studenten, de lust en het verlangen, om voor Vorst, Vaderland, rust en orde, de anders geliefkoosde studien te verlaten, en tot verdediging van den Vaderlandschen grond toe te snellen; — *drie en twintig* Studenten van *Franeker*, hebben vrijwillig de wapenen aangegord, en bevinden zich thans bij het Leger.

Mogt het de Opperste beschikker aller dingen behagen de onzekerheid spoedig te doen ophouden waarin ons dierbaar Vaderland, ten aanzien van hare staatskundige betrekkingen en belangen verkeert, en de terugkomst van die edele jongelingen mogelijk maken, welke hier en elders, hunne studien verlaten hebbende, dezelve dan met

verdubbelden ijver zullen opvatten, om schatten van kennis, kunde, gezondheid en wijsheid op te doen, en zich daardoor in onderscheidene betrekkingen, voor het vervolg van zijn tot nuttige en verdienstvolle Leden der Maatschappij te vormen.

Door Heeren Directeuren der Spaarbank alhier, in het voorleden jaar verzocht zijnde, om bij de opneming der jaarlijksche Rekening tegenwoordig te zijn, heb ik mij door eigen oogen overtuigen kunnen, van de zorg en naauwkeurigheid, waarmede Heeren Directeuren de belangen van zoo velen, die hunne gelden daarin gelegd hebben, voorgestaan en behartigd hebben. De onverwachte daling van alle, maar vooral van onze Nederlandsche fondsen, ten gevolge der plaats gehad hebbende omstandigheden, en waardoor elders zoo vele Spaarbanken, zoo niet geheel te gronde gegaan zijn, ten minste aanmerkelijke verliezen geleden hebben, deden Heeren Directeuren reeds dadelijk bij het uitbarsten der onlusten, met voorzigtige bedachtzaamheid, de noodige maatregelen nemen, om zich zoo veel mogelijk tegen de te verwachten schaden te dekken, met die voor de belanghebbenden gelukkige en voor directeuren zelve streelende uitkomst dat, dat jaar de overwinsten van de Spaarbank verloren zijn gegaan, maar het volkomen kapitaal dat gepresenteerd moest worden, geheel bewaard is gebleven, gelijk hetzelve toen aan mij, en de overige Heeren welke deze Rekening met mij hebben helpen opnemen aangewezen en overgelegd is.

Dank behoort daarvoor aan Heeren Directeuren toegebragt te worden, die voorzeker hunne beste belooning zullen vinden, in het toenemend vertrouwen, hetwelk de ingezetenen dezer stad, in deze voortreffelijke inrigting, ook voor het vervolg zullen stellen.

Ter mijner kennisse gekomen zijnde, dat vele kinderen op de scholen gingen, welke niet gevaccineerd waren, meende ik het mijnen onvermijdelijken pligt te zijn, hiernaar behoorlijk onderzoek te doen, en het bleek toen, dat die informatien niet ongegrond waren, maar dat men zich daarmede trachtte te verontschuldigen, dat de stof, om behoorlijke koepokinëntingen te verrigten ontbrak; uit verder genomen informatien, bleek het mij, dat een getal van 8498 kinderen, van den ouderdom van *vier* tot *twaalf* jaren, in dit Gewest, deze heilzame kunstbewerking niet ondergaan hadden; na over dit onderwerp met de Provinciale Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt gehandeld, en de noodige maatregelen, tot het bezorgen van koepokstof voor de inënting genomen te hebben, chargeerde ik die Commissie, om in navolging van hetgeen deswegens in eene naburige Provincie plaats gehad heeft, een nieuw Reglement ter bevordering der vaccine te concipieren; hieraan voldaan zijnde, bragt ik dit Concept Reglement ter tafel van Heeren Gedeputeerde Staten, ten einde onderzocht, en vervolgens aan de deliberatien van U Edel Gr. Achtbaren onderworpen te worden; dan toen de Provinciale Geneeskundige Commissie, mij bij missive van 17 Februarij 1831, no. 9 te kennen gaf, dat de natuurlijke kinderziekte op *twee* punten, aan de *Overijsselsche* en *Groningsche* grenzen aanwezig waren, en uit dien hoofde op het arresteren van het geconcipieerde Reglement aandrong, hebben Heeren Gedeputeerde Staten, het met mij noodig en nuttig geoordeeld, bij U Edel Gr. Achtbares afwezigheid, uit hoofde van den spoed welke de introductie van dit nieuw Reglement ter bevordering der vaccine vorderde, hetzelve ter goedkeuring van den Koning te moeten opzenden; gelijk hetzelve dan ook door Zijne Majesteit goedgekeurd, en nu reeds in werking gebragt is.

De in het voorledene jaar door UEd. Gr. Achtbaren gearresteerde Reglementen, op het begraven van Lijken, en op de instandhouding der Lands en Dijksfloreenen, benevens de ampliatie op het Reglement omtrent de revisie en vernieuwing der floreenregisters, zijn door Zijne Majesteit goedgekeurd, en daaraan de noodige executie gegeven.

Omtrent het voorgedragen Reglement op den ijk der botervaten, en dat tot verzekering der Dijkslasten van verveende of anders vergraven wordende gronden, met Dijksfloreen bezwaard, zijn bij het Gouvernement aanmerkingen gevallen welke aan UEd. Gr. Achtbares deliberatien onderworpen zullen worden.

De werkzaamheden van het Kadaster spoeden ten einde, de metingen zijn volbragt, de schattingen van de twee laatste kantons, zullen ook eerstdaags [illegible] geëind; te wenschen is het dat de gevolgen van dit zoo belangrijk werk, [illegible] werking zullen kunnen gebragt worden, en deze Provincie daardoor [illegible] de betaling van hoogere grondbelastingen, dan volgens de uitkomsten van het werk in verhouding tot de waarde en opbrengsten der eigendommen, verschuldigd [illegible]

Gelijk het UEd. Gr. Achtb. bekend is, zijn de Contingenten der Provincie [illegible] grondlasten, gebouwde en ongebouwde eigendommen voor het loopende jaar [illegible] als in het vorige jaar, zoo dat Heeren Gedeputeerde Staten bij UEd. Gr. [illegible] afwezigheid, dit Contingent onder de Gemeenten, weder op gelijken voet [illegible]tieerd hebben.

De som van *f* 7349 : 15, is door het Gouvernement als remissie van [illegible] eigendommen toegekend, welke gebleken zijn in 1829, nog door den Water[illegible] 1825 de gewone vruchtbaarheid niet weder verkregen te hebben.

Ik heb met de meeste zorg de reclamatien doen onderzoeken, welke [illegible] het jaar 1830 zijn ingekomen, om geheele of gedeeltelijke remissie van [illegible] wegens gemis van vruchten, veroorzaakt door de ongunstige omstandigheden [illegible] hoogen stand van het boezemwater; de volgens de wet voorgeschrevene [illegible] hebben hier over plaats gehad, in de Grietenijen *Haskerland*, *Opsterland*, *[illegible]* *Ængwirden*, *Smallingerland*, *Weststellingwerf*, *Doniawerstal*, *Gaasterland* [illegible] *sterland*; deze opneming heeft plaats gehad over 19427 bunders, en het is gebleken, dat de belanghebbenden op eene totale remissie van grondlasten ter somma van [illegible] aanspraak maken konden, en is deze ontlasting dan ook aan het Gouvernement [illegible] gedragen.

Mij blijft nog overig UEd. Gr. Achtbaren te kennen te geven, dat de [illegible] van die leden van UEd. Gr. Achtbares Vergadering, die volgens de [illegible] lingen, dit jaar moesten aftreden, door de onderscheidene Standen heeft plaats gehad, [illegible] dat ook in de buitengewone vacature welke in UEd. Gr. Achtb. Vergadering [illegible] zijn, of onlangs, of reeds vroeger bij gelegenheid van UEd. Gr. Achtb. buitengewone Vergadering voorzien is. — Deze buitengewone Vacatures zijn veroorzaakt, door de benoeming van den Heer *S.* Baron *van Welderen Rengers* en *J. C[illegible]* tot leden van de Staten-Generaal, doordien de Heeren *J. A. Willinge* en *P. C[illegible]*, op grond van derzelver reeds gevorderde jaren, en andere omstandigheden, hun [illegible] als leden van de Provinciale Staten gevraagd hebben; welk ontslag door Heeren Gedeputeerde Staten verleend, en door Zijne Majesteit goedgekeurd is.

Door het overlijden van den heer *P. J. van Beijma*, tevens lid van het Collegie van Heeren Gedeputeerde Staten zijnde, een man wiens talenten en kundigheden [illegible] UEd. Gr. Achtbaren allen op prijs gesteld wierden, en die door eene slepende ziekte, in nog geene gevorderde jaren, van ons opgeroepen is; het zal tot de werkzaamheden van UEd. Gr. Achtbaren, in deze Vergadering behooren, de daardoor ontstane vacature in het Collegie van Heeren Gedeputeerde Staten aan te vullen; ook werd ons door den dood, de Heer en Mr. *F. J. J. van Scheltinga*, tot eenen hoogen ouderdom gekomen, ontrukt; zijn naam prijkt met lof en achting, onder de Leden van het voormalig *Hof* van *Vriesland*, als een zeer kundig regtsgeleerde, en uitmuntend regter, en in de onderscheidene betrekkingen, waarin die Heer, vervolgens in 's Lands en Provinciale Staten is geweest, genoot hij steeds eene welverdiende en algemeene hoogachting.

Eindelijk gelijk UEd. Gr. Achtbaren bekend is, heeft een der Leden, bij het eindigen van de laatste gewone Vergadering opgehouden lid van dezelve te zijn.

En nu Edel Groot Achtb. Heeren zullen wij tot het verrigten van die bezigheden overgaan, welke aan deze Vergadering opgedragen zijn; geheel *Nederland* levert het schoone tooneel op, wat door vereenden wil en krachten, kan ten uitvoer gebragt worden, wanneer eensgezindheid onder alle deelen bestaat; dit zij ons voorbeeld, om ook met eensgezindheid en vereenden wil, aan de welvaart en den bloei van dit zoo belangrijk Gewest te werken, en daartoe onze gezamenlijke krachten in te spannen.